

วัดในใจ

ดร. อมรา มลิลิต

การที่เราตั้งจุดมุ่งแสวงหาวัดในใจนั้น ไม่ใช่เย่อหยิ่งคิดว่า การไปวัดจริงๆ เป็นสิ่งไม่ดี หรือจะเลิกไปวัดกัน แต่คงเข้าทำนององุ่นเปรี้ยว คือ เมื่อเรายังไม่มีโอกาสไปวัดได้ตั้งใจปรารถนา ก็ปลอบใจตัวเองว่า ทำอย่างไรจึงสามารถถึงวัดได้ทุกๆ ครั้งที่ต้องการ จุดประสงค์ของการไปวัด ก็เพื่อหาความสงบร่มเย็นให้กับใจ แท้ที่จริงแล้ว ความสงบร่มเย็นนั้นเกิดมาจากในใจของเราเอง หาได้มาจากวัดที่ไปไม่ แต่บรรยากาศที่วุ่นวายที่รุ่มร้อนรอบๆ ตัวทุกวันนี่ ถ้าเราจะเริ่มหยุดใจเรา ทำใจของเราให้สงบนั้นเริ่มได้ยาก ทำได้ยาก เราจึงต้องไปอาศัยร่มเงาของสถานที่ที่วิเวก ที่สงบ เป็นที่ตั้งตั้งต้นก่อน แต่เมื่อไปแล้ว หลายๆ คนเลยลืมไปว่า แท้ที่จริงความสงบนั้น มาจากในใจของเราเอง เป็นสิ่งซึ่งเราต้องพากเพียรสร้าง แล้วคอยประคับประคอง หล่อเลี้ยงให้เจริญงอกงามยิ่งๆ ขึ้น เหมือนอย่างกับเราปลูกต้นไม้ ให้เติบโตอยู่บนเนื้อนา คือใจของเราเอง เราก็เลยหลงไปว่า ถ้าไม่มีเวลาไปวัดแล้ว จะไม่สามารถหาความสงบได้

โปรดเตือนตนไว้ว่า วัด หมายถึงการสร้างความสะดวก ให้บังเกิดขึ้นที่ในใจของเราเอง และเมื่อระลึกได้ดังนี้แล้ว ก็มาใคร่ครวญว่า จะทำอย่างไรจึงสามารถนำวัดให้เข้ามาอยู่ในใจได้ตลอดเวลา เพราะการที่เราจะต้องทำงานอยู่ทุกวันอย่างนี้ ย่อมเป็นการยากที่ทุกๆ อย่าง จะราบรื่นถูกใจไปทั้งหมด ตราบเท่าที่เรายังไม่สามารถอยู่โดยลำพัง และทำอะไรด้วยตัวของตัวเองได้ ให้ระลึกไว้ว่า ผลที่จะเกิดสืบเนื่องมาแต่การกระทำของเรานั้น เป็นปัจจัยร่วมกันระหว่าง เรา กับ โลก คือ ผู้อื่น สิ่งอื่นที่มาสัมพันธ์เกี่ยวข้องอยู่ด้วย

เป็นต้นว่า เรามีครอบครัว แล้วจะไปทักท้วงให้ทุกคนในครอบครัว มีความคิดความเห็นเหมือนเราทั้งหมด ย่อมเป็นไปได้ เพราะแต่ละคนก็มีใจของตน เป็นใจเขา ใจเรา แตกต่างกันไป เราจะจัดระบบอย่างไร ทุกๆ คนในครอบครัวจึงจะมีสิทธิ มีเสียง เป็นอิสระของตน ได้รับความพึงพอใจ โดยไม่ไปเบียดเบียนสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น กล่าวคือ ไม่ใช่ผู้หนึ่งได้ตั้งใจ ขณะที่อีกผู้หนึ่งต้องเดือดร้อน อดทน ต่อจากครอบครัว ก็เป็นที่ทำงาน ซึ่งเป็นสถานที่รวมของคนต่างจิตต่างใจกัน การที่แต่ละคนจะรู้จักใจของกันและกัน จำทำให้ได้ตั้งใจนั้น ย่อมเป็นไปได้ ความราบรื่นจะมีมากน้อยเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับแบบคายอุบายที่แต่ละคน จะสามารถหามาหล่อเลี้ยงใจของตน เพราะเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้น เป็นของกลางๆ ไม่มีความหมายด้วยตัวของมันเอง มันจะให้สุขหรือทุกข์ก็เพราะใจไปให้ความหมาย กับเหตุการณ์นั้นๆ ต่างหาก

เมื่อไม่นานมานี้ ดิฉันพาคนไข้โรคจิตมารักษาที่จิตแพทย์ จนคนไข้มีอาการดีขึ้น สามารถออกจากโรงพยาบาล กลับไปบ้านได้ โดยเอายาไปกินต่อ คนไข้มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด ค่อนข้างไกลจากกรุงเทพฯ คุณหมอจึงจัดยาให้ไปสำหรับ 1 เดือน แล้วนัดให้คนไข้กลับมาพบอีก คนไข้ก็ประท้วงว่า ไม่ต้องมาไม่ได้หรือ เพราะเดินทางไกลเหลือเกิน คุณหมอก็ถามว่า ถ้าอย่างนั้นทำอย่างไรเราจึงจะได้พบกันอีกเล่า คนไข้ก็ตอบทันควันว่า ให้คุณหมอย้ายไปอยู่จังหวัดที่เขาอยู่ก็แล้วกัน ไปอยู่ใกล้ๆ บ้านของเขา จากเหตุการณ์นี้ คุณจะเห็นได้ว่า เพราะวิธีตอบสนองสิ่งมากระทบของคนไข้ เป็นอย่างนี้เอง เขาจึงมีความคับข้องใจสูง จนเกิดเป็นโรคจิตขึ้น

พระพุทธองค์ท่านตรัสไว้ว่า ก่อนที่จะคิด จะพูด จะทำอะไร ให้เอาสติ เอาปัญญา กำกับใจไว้ไตร่ตรองให้เป็นสัมมาทิฐิเสียก่อน จึงค่อยกระทำ เมื่อเป็นสัมมาทิฐิแล้ว ใจของเราจะสงบสุข ใจของเราจะร่มเย็น โดยปกติธรรมชาติ ไม่ว่าเราจะเห็นแก่ตัวอย่างไร เราก็คงรู้เหตุผล พอที่จะไม่ไปบอกให้คุณหมอเป็นฝ่ายย้ายที่อยู่เป็นแน่ แต่คนไข้รายนี้ทำให้เราได้เห็น โดยเอาใจแท้ๆของเขาออกมาแผ่ให้เห็นว่า หากเราไม่ละลายตัวตน ไม่เอาสติมารักษาใจไว้แล้ว เราจะสำคัญตัวเราเป็นจุดศูนย์กลาง เหมือนโลกมีแรงดึงดูดของโลก เมื่อเราว่างอะไรออกไป แรงดึงดูดนี้จะดูดทุกอย่างให้ตกลงมาที่โลกอีก

ใจคนเราก็เช่นกัน หากเราเห็นตัวเอง เป็นแกนสำคัญมากเท่าใด ก็ย่อมเกิดความความคับข้อง เกิดความยากลำบาก ในการทำงานที่จะอยู่ในโลกนี้มากเท่านั้น เพราะไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้น ใจที่นึกถึงแต่ตนเอง จะแปลทุกอย่างให้เป็นความไม่สะดวก ไม่สบายไปหมด เพราะมันไม่เป็นไปดังใจปรารถนา คำตอบของคนไข้ ที่ให้คุณหมอย้ายไปอยู่ใกล้ๆ เขานั้น ชัดเจนที่สุด เพราะเขาคิดเพียงว่า ตัวเขาเป็นศูนย์กลางที่ต้องทะนุถนอม ให้ได้รับความสะดวกสบายทุกประการ อะไรก็ตามที่มาเกี่ยวข้องกับเขา ต้องเป็นฝ่ายปรับตัว เพื่ออำนวยความสะดวกสบายเหล่านั้น โดยไม่ได้คำนึงว่า ตนอยู่ในฐานะใด สิ่งที่ต้องการนั้น ถูกควร เหมาะกับกาลเทศะเพียงใดหรือไม่ เขาคิดเพียงว่า ถ้าอะไรก็ตามไม่โอ้นอ่อนตามที่ปรารถนาแล้ว ถือเป็นการเสียดทาน เป็นความคับข้องทั้งสิ้น ใจดวงนั้นจึงรุ่มร้อน คับข้องอยู่ตลอดเวลา

นี่เป็นตัวอย่างสุดปลายของตัวตน หรือถ้าพิจารณาดูในเด็กเล็กๆ ก็พบการตอบสนองทำนองเดียวกัน เมื่อใดที่ต้องการของเล่น ต้องการคือ หรือต้องการอะไรก็ตาม ถ้าพ่อแม่หรือผู้เกี่ยวข้องไม่ให้ดังใจ เด็กจะร้อง จะลงดิน เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งนั้น แต่เพราะเราไปเห็นว่า ยังเด็กยังไม่เดียงสา กิริยาเหล่านี้จึงเป็นสิ่งน่าเอ็นดู เป็นสิ่งปกติแท้จริงแล้ว นี่คือใจที่ไม่ได้เอาสติ เอาปัญญากำกับ

ไว้ ใจที่ไม่มีความรู้สึกผิดชอบชั่วดีกำกับ จะเป็นใจเช่นนี้เอง หากมันเติบโตใหญ่ไปกับกาย โดยไม่มีการอบรม หรือมีวิวัฒนาการอันใดเลย ใจอันนี้จะเป็นความเดือดร้อน ระส่ำระสายของโลก

พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า ใจที่ไม่มีธัมมะนั้น ไม่ว่าจะอยู่ในที่กว้างใหญ่ไพศาลเพียงไหนก็ตาม มันย่อมคับย่อมแคบ ย่อมกระทบกระทั่งกับของทุกสิ่งที่อยู่รอบตัว เพราะอย่างนี้เอง เพราะอึดตาที่ไม่เคยอิ่มไม่เคยพอ ที่พร่องอยู่ตลอดเวลา ที่เรียกร้อง ที่แสวงหาจะเอาให้ได้ดังใจ คอยบังคับเอาไว้ พระพุทธองค์จึงทรงสอนให้เราไตร่ตรอง จนได้สัมมาทิฐิเสียก่อน

คำว่า "สัมมาทิฐิ" นี้ อย่าไปตีความเข้มงวดลึกซึ้งว่า ต้องเป็นความเห็นชอบที่เที่ยงแท้ที่สุด ให้ถือเพียงเป็นปัญญาเห็นชอบ ที่ทำให้เราเกิดอุบายแยบคาย พอปรับใจให้อยู่กับสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้ด้วยความมีเหตุผล มีธัมมะ สามารถรักษาใจให้สงบผาสุกอยู่ได้ ไม่ว่าจะโลกรอบตัวจะร่วมเย็นหรือจะรุ่มร้อน สัมมาทิฐินี้ ยังไม่สมบูรณ์แบบ ตราบเท่าที่จิตยังไม่บริสุทธิ์ หมดจดจากกิเลสทั้งปวง แต่สัมมาทิฐิเหล่านี้แต่ละขณะๆ ก็เปรียบเหมือนประตูที่เปิดรับเราเข้าไปสู่มรรค และจะค่อยๆ ละเอียดเข้าไป ๆ เหมือนกับเรากำลังยืนอยู่ชั้นล่างแล้ว จะขึ้นไปชั้น 9 ของตึกนี้ เราก็ต้องไปตามบันไดทีละขั้นๆ

ปัญญาที่จะเป็นสัมมาทิฐิ เพื่อพาเราไปจนถึงจุดหมายนั้น ก็จะค่อยๆ ละเอียดรอบรู้มากขึ้นๆ เป็นของเที่ยงแท้เพิ่มขึ้นทีละขั้นๆ เหมือนที่เราขึ้นบันไดไปฉนั้น นั่น หากสิ่งที่ได้ไตร่ตรอง จนเห็นว่าดีที่สุด สดุดิปัญญาความสามารถของเราแล้ว อีกเดือนหนึ่งต่อมา เกิดเห็นข้อบกพร่อง ก็อย่าตกใจอย่าเสียใจ นั่นแสดงว่า คุณได้ทำตัวให้เจริญก้าวหน้าองงามขึ้นไปแล้ว จิตที่ยังคละเคล้าอยู่กับกิเลส ที่ยังเป็นสมมุติ นั้น ยังมีการเปลี่ยนแปลง มีการเจริญ การเสื่อม เป็นสิ่งที่ไม่เที่ยง เป็นไตรลักษณ์

การปฏิบัติธรรมคืออย่างนี้เอง เหตุการณ์ทุกอย่างที่เกิดขึ้น ที่มาสัมผัสจิตใจของเรา เปรียบเหมือนหินที่คอยลับสติปัญญา ให้แหลมคมขึ้นเรื่อยๆ สติปัญญา จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องฝึกฝน ฝึกปรือ ให้เพิ่มพูนขึ้น และอยู่กับจิต เป็นพี่เลี้ยงคอยประคับประคองรักษาจิต ติดต่อกันเนื่องกันให้ยาวนานที่สุด เท่าที่สามารถทำได้ จิตที่มีสติและมีปัญญาคอยรักษา คือจิตที่ถึงวัด เพราะวัดนั้นไม่ใช่อะไรอื่นไกลเลย วัดก็คือสถานที่ที่ทำให้ใจของเรามีความสงบ มีความอิมพอในตัวเอง ไม่ใช่เห็นอะไรก็คับข้อง เห็นอะไรก็อยากได้ไม่รู้จักจบ ไม่รู้จักสิ้น เมื่อเราเข้าใจความหมายเช่นนี้แล้ว เราจะได้คอยระมัดระวังรักษาไม่ให้วัดหลุดหายไปจากใจของเรา

ใจของคนเราย่อมไม่หยุดนิ่ง หรืออึดเต็มอยู่ได้ตลอดเวลา เพราะใจอันนี้จะไม่พาให้มีตัวเราเกิดขึ้นถ้ามันสิ้นกิเลสแล้ว ใจที่ไม่มีกิเลสเคลือบแฝงอยู่ ไม่มีอวิชชาและอุปทานแปดเปื้อน จะไม่เกิดอีก เมื่อมีการเกิด ร่างกายอันนี้ก็คือ เศษของกรรม ของวิบากเก่าๆ ที่เปรียบเหมือนหนัตกค้าง เมื่อเรารักเราชังสิ่งใดไว้ ความรู้สึกนั้นก็ก่อให้เกิดแรงดูด แรงผลักประยุกต์กัน เกิดเป็นตัวเราขึ้นมาอย่างนี้ และมาเจออะเจอะสิ่งรอบข้าง ที่ล้วนมีส่วนร่วมร่วมสร้างแรงประยุกต์มากับเรา แล้วจิตของเรา ก็ดูด ก็นัก สิ่งต่างๆ เหล่านั้น ไปตามความเคยชินที่ฝังอยู่เป็นพื้นนิสัย

เหมือนกับว่า ใจอันนี้เป็นเศษเหล็ก ที่วางอยู่ในสนามแม่เหล็กโลก คนที่มีกรรมถักทอกับเรา ก็ล้วนเป็นเศษเหล็กเช่นกัน ที่ต้องมาตกอยู่ในสนามอันนี้ด้วยกัน แล้วบางอันก็เกิดแรงดูดซึ่งกันและกัน บางอันก็ผลักกัน เกิดแรงที่ประยุกต์ต่อกันและกันอยู่อย่างนี้ จึงเกิดเป็นความรัก ความชัง ความชอบ ความไม่ชอบ พัดเวียนวนสืบเนื่องอยู่ตลอด ทำให้ใจของเราไม่สงบราบเรียบอยู่บนฐาน แต่เป็นใจที่ลุ่มๆ ดอนๆ สูงๆ ต่ำๆ เป็นคลื่นตลอดเวลา ใจที่แกว่ง ลุ่มๆ ดอนๆ อยู่อย่างนี้ คือใจที่ไม่มีความสุข ถ้าดูจริงๆ แล้ว เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ไม่ได้ทำให้เราทุกข์ แต่ใจที่ไปพะวง ใจที่ไปคาดคะเนไปหวังว่าจะได้อย่างนี้หรือไม่ได้ นั้นต่างหากที่ทำให้เรากังวลให้เราทุกข์

สมมุติเราไปสมัครสอบจะไปเมืองนอก สอบจริงๆ นั้นเสร็จแล้ว แต่ใจของเราคอยไปนึกว่า เอ...เราจะได้หรือเราจะไม่ได้ ใจที่ควรสงบก็เลยเกิดความพะวักพะวน จริงๆ นั้น เราจะได้หรือไม่ได้ก็ไม่ทุกข์เท่าช่วงเวลาที่คอยด้วยใจที่พะวักพะวน ในช่วงเวลานั้น หากมีอะไรเกิดขึ้น ซึ่งเราควรต้องเอาสติปัญญาไปจดจ่อ ไปอยู่กับขณะเดี๋ยวนั้น ที่กำลังเป็นความจริงนั้น ใจของเรากลับแตกแยก ไม่ไปจดจ่ออยู่กับความเป็นจริงตรงนั้น หากไปหวังอยู่แต่ว่า เอ...เราจะได้หรือจะไม่ได้ ทำให้เกิดความพล้อ ไม่ได้ดูสิ่งที่เราเอาใจตั้งใจไปมองดูโดยรอบคอบ เราก็อาจทำความผิดอะไรขึ้นมา ด้วยความพล้อ ด้วยความที่เอาใจไปผูกกังวล อยู่กับสิ่งที่ไม่ได้อยู่ สิ่งที่เป็นอดีตไปแล้ว

ไม่ว่าเราจะกังวลแค่ไหน การจะสอบได้หรือไม่ได้ ก็ไม่เปลี่ยนแปลง เพราะเหตุจริงๆ นั้น ได้กระทำเสร็จสิ้นไปแล้ว เมื่อตอนเราไปสอบ เราแก้ไขอะไรที่เหตุไม่ได้อีกแล้ว เปรียบเหมือนเราหว่านเมล็ดอะไรอย่างหนึ่งลงไปดินเรียบร้อยแล้ว แล้วเราจะมานั่งสงสัยว่า เอ...เมล็ดที่เราหว่านไปเมื่อครั้งนั้น เป็นเมล็ดที่เราต้องการหรือเปล่า ไข่เม็ดเขียวสวยที่อยากได้หรือเปล่า ไม่มีโอกาสแก้ไขหรือทำอะไรอีกแล้ว เพราะเมื่อเมล็ดนั้นลงไปอยู่กับดิน ถูกกับน้ำ ก็เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางชีวภาพ เพื่อออกเป็นต้นต่อไปโดยลำดับ

กรรมของคนเราก็เช่นกัน เหมือนเมล็ดพืชที่ถูกหว่านลงไปบนดิน เมื่อเราได้คิด ได้พูด หรือได้กระทำอะไรลงไปแล้ว มันก็เริ่มก่อผล เป็นวิบากขึ้นในจิต ซึ่งเป็นประจวบกรรม เหมือนข้อมูลที่ถูกป้อนเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ เราจะไปลบ ไปล้าง ไปเปลี่ยนแปลงอะไรไม่ได้อีกแล้ว ได้อยู่อย่างเดียว คือ คอยจนมันงอกออกมา และผลิดอกออกผลให้เราเก็บเกี่ยว ด้วยเหตุนี้ ท่านจึงสอนว่า สิ่งที่ทำลงไปแล้ว อย่าย้อนคิดเสียตาย อย่าเก็บมากังวลครุ่นคิด แต่ก่อนจะกระทำสิ่งใด ให้ไตร่ตรองจนรอบคอบเสียก่อน ด้วยสติ ด้วยปัญญา ด้วยเหตุผล ก่อนจะทำ เรามีโอกาสเต็มที่ว่า จะทำอย่างไร เพื่อที่จะไม่ย้อนคิดเสียใจ เสียกำลัง เสียเวลา เพื่อล้มล้างสิ่งที่เอาคืนมาอีกไม่ได้แล้ว

ก่อนจะทำนั้น จะตรึกตรองอย่างไร จะเลือกเฟ้นอย่างไร ไม่เป็นปัญหา เวลาเมื่ออยู่ เรามีสิทธิเต็มที่จะขีดเส้นที่เราต้องการจะไป ที่เราต้องการจะเป็น ที่เราต้องการจะได้ แต่ครั้งหนึ่งที่ได้กระทำลงไปแล้ว จบสิ้นไปแล้วพอลงผ่านไปผ่านพ้นไปแล้ว เป็นเงาไปแล้ว เหมือนนกที่เกาะอยู่ พอมันขยับปีกไปแล้ว เราहारอยของมันไม่เจอ มันไม่เหลือรอยอะไรทิ้งไว้ในอากาศ ที่บินผ่านไปเลย หรือเหมือนเราขีดไปในน้ำ ขีดแล้วก็หายไป ไม่มีอะไรเหลือ

เหตุอันใดก็ตามที่เป็นอดีตไปแล้ว เป็นอย่างนั้นคงเหลือแต่ผล ซึ่งจะงอกผลิดอกออกผลมาให้เราได้เก็บเกี่ยวใช้สอย อนาคตก็เช่นกัน ถ้าเราทำเหตุในปัจจุบัน เฉพาะหน้า แต่ขณะด้วยความรอบคอบ ด้วยความแน่ใจ มั่นใจ ไม่ต้องหวังว่า อนาคตจะดีหรือไม่ดี สมมุติเราอยากได้มะม่วงเขียวเสวย ถ้าเรารอบคอบเลือกเมล็ดมะม่วง และแน่ใจว่าเป็นเขียวเสวย เอาเพาะลงดิน รับรองว่าถ้าเมล็ดนี้งอกขึ้นเมื่อใด เราต้องได้มะม่วงเขียวเสวยแน่ๆ ไม่มีทางจะกลายเป็นขนุน เป็นละมุด หรือต้นอะไรอื่นใดเป็นอันขาด เมื่อเห็นจริงดังนั้น เราอยากได้สิ่งใดในชีวิต ก็โปรดรอบคอบกับการกระทำทุกๆ อย่าง แล้วผลในอนาคตไม่ต้องหวัง ไม่ต้องกังวล เป็นที่แน่นอน ว่าจะต้องเป็นไปตั้งใจปรารถนา

แต่โปรดอย่าเพ่งทักท้วงว่า ทุกๆ อย่างจะเป็นดังนี้ทั้งหมด เพราะกรรมที่เรากระทำนั้น ย่อมมีวาระแตกต่างกัน เช่น เมล็ดพืชบางชนิด ต้องเพาะไว้เป็นเดือนจึงงอก บางอย่างโปรยลงไปวันสองวันก็งอกแล้ว กรรมของคนเราก็เช่นกัน บางสิ่งเราได้ทำไว้แต่เก่าก่อน จนความจำอันน้อยนิดนี้ระลึกไม่ได้ แล้วมันเพิ่งส่งผลออกมา เราจะไปลงความเห็น ว่า ไม่จริงเลยที่ว่า เราคือผู้รับผลแห่งการกระทำของเรา ยังไม่ได้ ตราบเท่าที่จิตของเรายังไม่ละเอียดยังไม่รู้แจ้งเห็นจริงรอบไปหมด อย่างพระพุทธรองค์ เราจะไม่สามารถสาวหาต้นเหตุแต่ละอันๆ ให้เห็นแจ่มชัดได้ทุกกรณี แต่ถึงเราจะหุกระหะตาไม่ใฝ่อย่างนี้ หากพวกเพียรฝึกฝนเรื่อยไป ไม่ละไม่ถอย ก็จะมีหลายๆ สิ่งมาแสดงให้เห็น ให้เกิดศรัทธาอันมั่นคงว่า การกระทำ คำพูด ความคิดของเรา คือตัวที่ผลเป็นดอกผลให้เก็บเกี่ยว เพราะ

กับตัวเองก็มีอะไรหลายๆ สิ่งเกิดขึ้น ที่ทำให้ต้องเชื่ออย่างมั่นคงว่า เราเป็นผู้รับผลของการกระทำ
ของเราเองจริงๆ หากกรรมมีว่า จะต้องเป็นอย่างนั้น แม้จะพยายามหลบเลี่ยงอย่างไร ก็หลบเลี่ยง
ไม่พ้น

เพราะฉะนั้น ถ้าเราเป็นหนี้ใครอยู่ เวลาถูกเจ้าหนี้ทวง ก็อย่าหลบเลี่ยง แต่ให้บอกตัวเองว่า
เมื่อครั้งหนึ่งเราโง่ เซ่อ ไปก่อหนี้สินล้นพ้นตัวเอาไว้ บัดนี้เราเข้าใจแล้ว เรายุ่แล้ว ก็หันขึ้นตาบาน
รับใช้หนี้เสีย พร้อมทั้งระมัดระวัง ที่จะไม่ก่อหนี้ใหม่ขึ้นมาอีก วันหนึ่งบัญชีหนี้ย่อมต้องหมดไป
เหมือนเรามีน้ำสกปรกอยู่ในโถหนึ่ง และเรารู้แล้วว่าน้ำในโถนี้สกปรก เราก็ตั้งหน้าตั้งตาวิดทิ้ง โดย
ไม่ผลอใสน้ำใหม่เข้าไป วันหนึ่งน้ำในโถต้องหมด เราก็ล้างโถ แล้วเอาน้ำใสสะอาดใส่เข้าไป โถ
ของเราก็จะมีแต่น้ำดี น้ำบริสุทธิ์ น้ำเป็นประโยชน์เอาไปใช้กิน ใช้ดื่ม ใช้ทำอะไรก็ได้

ใจของเราก็เช่นกัน ใจที่มีอวิชชา มีอุปาทาน มีกิเลสทั้งหลายเคลือบแฝงอยู่ ก็เปรียบ
เหมือนน้ำที่สกปรก ถ้ายังไม่มีเหตุการณ์อะไรมากระทบกระทั่ง เราอาจหลงเข้าใจว่า ใจของเรา
ใสสะอาดแล้ว เพราะกิเลสทั้งหลายลงไปนอนกัน จับเป็นตะกอนเรียงอยู่ เมื่อมองผาดๆ ก็เห็นว่าใส
ดีแล้ว ครั้นมีเหตุการณ์บางอย่างที่ไม่คาดฝัน ที่รุนแรงเกินกว่าสติปัญญาจะควบคุมได้ มากกระทบ
เราก็อาจจะโกรธจนเส้นเลือดแตก หัวใจวาย เราก็อาจทำผิดพลาดไป เช่น ข่วนในหนังสือพิมพ์ สามี
ภรรยาซึ่งรักกัน พอเกิดเรื่องขัดใจ ตกลงกันไม่ได้ ฝ่ายหนึ่งก็เอาปืนมายิงอีกฝ่ายถึงตาย เพราะชั่ว
วูบเดียว สิ่งกระทบนั้น ทำให้สติหลุดออกไปจากใจ หรือเรากำลังมีหนี้ล้นพ้นตัว มีตู้เพชรเดินได้มา
ล่อ เราก็อาจกลายเป็นผู้ร้ายปล้นชิงทรัพย์ หรือฆ่าเจ้าทรัพย์ตาย ของอย่างนี้สู้ไม่ได้ 5 บาท 10 บาท
เราไม่ทำ แต่ถ้าล้าน 2 ล้าน คนดีๆ ก็อาจกลายเป็นคนไม่ดีไปได้

ใจของคนเรานั้น ไม่ใช่สิ่งที่มองเห็นทะลุปรุโปร่ง ได้เหมือนแก้วน้ำใบนี้ มีผู้เปรียบเทียบเหมือน
ต้นกล้วย ส่วนที่เป็นจิตสำนึก ที่ถูกพ่อแม่อบรม ถูกครูบ่มสอน ที่มีสติปัญญารักษานั้น คือกาบนอก
สุดของต้นกล้วย เราเห็น เรารู้จัก แต่กาบที่อยู่ข้างในๆ เข้าไป ที่เป็นจิตใต้สำนึก ที่เป็นจิตไร้สำนึก
ซึ่งสติยังหยั่งเข้าไปไม่ถึง ปัญญา ยังตามเข้าไปรักษาไม่ถึงนั้น เราไม่เห็น เราไม่รู้จัก ถ้าอะไรก็ตามที่
มากกระทบ รุนแรงจนสิ้นสะเทือนเข้าไป ถึงอาณาบริเวณที่สติและปัญญา ยังตามเข้าไปถึงนั้น เรา
ไม่สามารถพยากรณ์ได้ว่า เราจะตอบสนองสิ่งกระทบนั้นออกไปอย่างไร เราอาจจะทำไปแล้วนึกไม่
ออกว่า นี่หรือเราที่ทำลงไป หรือว่าไอ้ผีบ้าตัวไหนมาสิงเราให้เป็นไปอย่างนั้น แท้ที่จริงไม่ใช่ผีตัว
ไหนเลย มันเป็นใจที่เป็นป่าดงดิบของเรานั่นเอง

ถ้าย้อนไปมองดูใจของคนทุกคน ไม่ว่าจะเป็นคนดี คนชั่ว คนยากไร้ หรือคนร่ำรวยแค่ไหนก็ตาม มันจะเป็นสิ่งเดียวกันเท่านั้น คือ จะเป็นใจที่เป็นกิเลส เป็นอวิชชา เป็นอุปาทาน เคลือบแฝงปนอยู่กับใจที่เป็นธาตุรู้ ที่เป็นพุทธะ แล้วเราก็ไม่รู้ว่ามีใจอันนี้นั้นจะหงายเอาพุทธะออกมา หรือจะหงายเอากิเลสออกมา ทั้งนี้สุดแต่ว่าแรงที่มากกระทบจะเร้า ให้สิ่งไหนเกิดกำลังเป็นว้าวปากคอก โผนวิ้งออกมาเป็นตัวแสดง

ถ้าเราเอาสิ่งที่เป็นกิเลส สิ่งที่เป็นตัวตน สิ่งที่เป็นความเห็นแก่ตัวทั้งหลายทั้งปวงออกมา ร้อยเปอร์เซ็นต์มันจะเป็นอย่างที่ได้อธิบายเมื่อีกว่า มันจะไม่มีการคิดถึงคนอื่นเลย จะคิดถึงแต่ประโยชน์ของตนเองเป็นที่ตั้งฝ่ายเดียว และจะไม่ได้นึกว่า สิ่งที่ถูกหรือแสดงออกมานั้น จะน่าเกลียดหรือเหมาะสมหรือเป็นอย่างไร การที่เราไปว่าคนโน้นคนนี้เป็นบ้า แล้วเอาเก็บไปรักษาในโรงพยาบาลโรคจิตนั้น เราเองก็มีตัวบ้าตัวนี้อยู่ในจิตเช่นกัน ชั่วแต่มันจะมีเวลาแสดงออกมาให้เราได้เห็นหรือไม่ เท่านั้นเอง

การที่เราจะไปให้ถึงวัด การที่เราจะปฏิบัติธรรมนั้น คือการเอาสติเพ่งมองเข้าไป จนกระทั่งได้เห็นจิตที่เป็นปาดงดิบอันนี้ของเรา เมื่อเห็นแล้วเราจะได้สลดใจ เราจะได้คิดว่า เออหนอ...เรานึกว่าเราดีแล้ว เราได้ศึกษาพากเพียรมาถึงแค่นี้แล้ว เราเป็นคนละเอียดลออ ละเมียดละไม ได้ขัดเกลาแล้ว แต่ที่จริงยังไม่พอ...กิเลสที่ในจิตของเรานั้น เหมือนรอยที่เขียนไว้บนฟิล์มหนัง เมื่อเอาฟิล์มไปฉาย เงาบนจอจะตัวใหญ่หรือตัวเล็กนั้น ขึ้นอยู่กับระยะทางระหว่างจอกับเครื่องฉาย ถ้าเราตั้งจอติดกับเครื่องฉาย เงาที่เห็นก็ตัวเล็ก เหมือนอย่างกับเราที่ได้ขัดเกลาแล้ว แม้จะยังโลก แต่ความโลภอันนั้นก็ไม่ใช่ขุขระน่าเกลียด

เราโลภอยากกรวย เราก็เลยสนใจแต่คนใช้ที่เป็นเศรษฐี ฐานะดี ไม่ใส่ใจกับจรรยาบรรณ คนที่เอาแต่อารมณ์ ก็เหมือนจอที่ถูกขยับห่างออกไปๆ คนที่ไม่มีสติเห็นยั้งเลย ก็เหมือนจอกลางแปลง ตัวตนก็โต ขุขระน่าเกลียด เมื่ออยากได้สิ่งใดจะไม่คิด ว่าสิ่งนั้นเป็นของใคร หากหยิบฉวยได้ก็จะหยิบฉวยเอา ขโมยได้ก็จะขโมย เขาไม่ให้ก็ทุบตีแย่งเอาซึ่งๆ หน้า คนประเภทนี้ ใครๆ ก็ทนไม่ได้ ก็รู้สึกว่าเป็นคนน่ารังเกียจ

แต่แท้ที่จริงแล้ว ตราบเท่าที่รอยกิเลสอันใด เช่น รอยโลภะยังมีอยู่ในใจ เราไม่สามารถกำหนดได้ว่า สิ่งที่มากระทบนั้น จะดึงจอให้อยู่ใกล้ชิดเครื่องฉาย หรือจะผลัดออกไปไกล จนกระทั่งใจของเราจะฉกความขุขระ น่าเกลียดน่าชังอย่างนั้นออกมา เมื่อใดที่เราได้แลเห็นกิเลส

ตัวใดในใจของเรา แม้เพียงรอยเล็กนิดเดียว อย่างหนึ่งนอนใจ อย่างนี้เปรียบเทียบว่าคนอื่นสิ่งอื่นเร็วกว่าเรา ต้องให้เขาแก้ไขตัวของเขาเสียก่อน เรายังจะแก้ตัวเรา

การที่เราต้องการไปวัด คือ การต้องการขัดเกลาแก้ไขตัวของเราเอง เพราะเห็นแล้วว่า ใจอันนี้ยังลุ่มๆ ดอนๆ ยังไม่มีความสงบร่มเย็นพอเป็นที่พึ่ง ที่พิงพิงได้ เราจึงอยากแก้ไข อยากทำให้ใจของเราเต็มอิม ผาสุกร่มเย็น เมื่อใดที่เห็นความไม่ดี ความบกพร่องในตน ให้รีบแก้ไขปรับปรุงเสีย อย่างมัวมองออกนอก คอยตำหนิผู้อื่น สิ่งอื่น เขายังพอใจกับตัวของเขา ถึงเราจะเห็นเขารุ่มร้อน ชาติๆ เกินๆ แต่เขาคิดว่าเขาเป็นสุข เขายังหลับเพลินอยู่ด้วยความหลงผิดก็ปล่อยให้เขา ไม่ต้องไปคิดเกียจจน

การปฏิบัติธรรมที่ยังเปรียบเทียบตัวเรากับผู้อื่น โดยคิดว่าผู้หนึ่ง สิ่งนั้น เรวกว่าเรา เสมอ กับเรา หรือดีกว่าเรา เป็นการปฏิบัติที่ไม่ทำให้เราสงบ เบาบางจากกิเลส เพราะมี "ตัวเรา" เป็นแกนอยู่ในความรู้ทุกๆ อย่าง แกนนี้จะคอยจัดอันดับเรา กับสิ่งๆ ที่มาเกี่ยวข้องตลอดเวลา เป็นการภาวนาสะสมกิเลส ยิ่งภาวนาก็ยิ่งหนัก ยิ่งใหญ่คับจักรวาล ยิ่งยากอด อยากประกาศให้โลกรู้ ถึงความวิเศษของตน แทนที่จะยิ่งปฏิบัติยิ่งเบา ยิ่งรู้ ละและปล่อยวาง หรือเมื่อใดมีความคิดว่า เราเลวเพียงแค่นี้ยังไม่เป็นไร ช่างมันเถอะ เราจะไม่มีวันถึงวัดในใจได้เลย เพราะการปฏิบัตินั้น มีอึดตาเป็นที่ตั้ง เป็นสภาวะ จิตที่เป็นป่าดงดิบของเราเองพอใจว่า แม้จะเลว แต่ความเลวนั้นก็ยังเป็นของน่ารักน่าเอ็นดู ความคิดเช่นนั้นเป็น อวิชชา

ถ้าจะตัดตรงไปให้ถึงวัด เมื่อเห็นอะไรยังไม่ดี ยังทำให้ผู้อื่น สิ่งอื่น เตือร้อน ระคายทั้งใจเขาและใจเรา ให้รีบแก้ไขเสีย หากไม่มีกำลังพอจะแก้ไขก็ให้รู้ในใจไว้ว่า ยังมีข้อบกพร่องนี้อยู่ แล้วพยายามฝึกใจให้มีสมาธิมากขึ้น ถ้าเปรียบเทียบใจเป็นมิดดาบ มิดดาบที่คมอย่างเดียว คือมีแต่ปัญญา แต่ไร้น้ำหนักคือสมาธิ ความแน่นิ่งของใจ เมื่อใช้ตัดอะไร มันกระทบสิ่งนั้นจริง แต่น้ำหนักที่ย้ำคมลงไปตัดให้สิ่งนั้นขาดมีไม่พอ พอเรายกมิดดาบขึ้น สิ่งที่อยู่ตามแรงกระทบ ก็กลับเป็นปกติไม่ขาดจากกัน ฉันทใด ใจที่มีปัญญาเฉลียวฉลาด รู้เท่าทันกิเลส แต่ไม่มีความแน่นิ่งเพียงพอ ก็ไม่สามารถตัดหรือขุดรากถอนโคนกิเลสออกไปได้ หรือมีแต่สมาธิก็เหมือนมิดที่หนัก แต่เพื่อเหวี่ยงลงไป มันกระทบสิ่งนั้นจริง แต่คมไม่มีจะตัดให้ขาดได้ เช่น เรามีความคับข้องใจเพื่อนร่วมงาน พยายามหาเหตุผลมาสอนใจให้ชอบเขา ให้มองเขาในแง่ดี ก็ไม่สำเร็จ สิ่งที่เขาช่วยได้ คือ กำหนดใจให้เป็นสมาธิ ไม่ไปใส่ใจกับกิริยาวาจาของเขา ความคับข้องใจก็คลายไป แต่พอมีเรื่องอื่นมากระทบใจจนสมาธิหลุดออกไป ความคับข้องใจหงุดหงิดใส่เขาก็จู่โจมผสมโรงเข้ามาอีก

เหมือนเราเอาหินทับหญ้าไว้ เานี้กว่าหญ้าคงตายหมดแล้ว แต่พอขยับหินออก หญ้าก็ชู ต้นชูไปขึ้นดังเดิม พอได้แดดได้น้ำค้าง ก็เขียวขจีแตกหน่อ แตกใบ งอกงามแพร่กระจายใหม่อีก ดังนั้น สมาธิหรือปัญญาแต่เพียงอย่างเดียวอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่สามารถพาเราให้ไปถึงที่ที่ปรารถนาได้ ต้องช่วยส่งเสริมซึ่งกันและกัน คือต้องเป็นมิดดาบที่ทั้งคมและทั้งหนัก จึงจะช่วยให้เราสามารถขุดตัดกิเลส ออกไปจากใจได้สำเร็จ หรือจะเปรียบเทียบความนิ่งของจิตเหมือนสารส้มก็พอได้ สมาธิเป็นเหมือนสารส้ม ใจที่ระส่ำระสายรุ่มร้อน ไม่มีความสงบนั้น เหมือนน้ำที่ขุ่น จะเอาปัญญาคือ ตะแกรงอะไรๆ ไปช้อน หรือผ้าไปกรองความขุ่นก็ลอดรูตะแกรงหรือผ้ากรองไปกับน้ำด้วย ทำให้เราไม่สามารถช้อนตะกอนออกได้ แต่ถ้าเอาสารส้มไปแกว่ง แล้วรอให้ตะกอนค่อยๆ รวมตัวเป็นก้อนใหญ่จึงกรองสำเร็จ

ใจขณะที่ระส่ำระสายรุ่มร้อนนั้น คิดแตกแยกหักล้างกันเอง ทำให้ขาดความแน่วแน่ เดียวจะเอาอย่างนั้น เดียวจะเอาอย่างนี้ รักพี่เสียดายน้องตัดสินใจให้เด็ดขาดลงไปได้ ยิ่งคิดก็ยิ่งรุ่มร้อน วกวน ระส่ำระสายยิ่งขึ้น เหมือนเราไม่สบาย ปวดหัว ปวดครันทั่วตัว จับไข้ สะบัดร้อน สะบัดหนาว จะกินยาก็ไม่แน่ใจว่าเป็นหวัดหรือเป็นอะไรกันแน่ พยายามคิด ก็ยิ่งว่าวุ่นหนักขึ้น แต่ถ้าสงบใจให้หยุดคิดเสีย ความระส่ำระสายจะค่อยลดลง ใจที่หักล้างกันเองก็ค่อยๆ แน่วนิ่งเข้า ก็เริ่มเห็นอาการชัดขึ้นว่า ที่ปวดหัวนั้น จริงๆ แล้วมันรำมาแต่เขี้ยวข้างซ้าย แก้มก็เริ่มอักเสบวมตามไปด้วย พอปัญญาชัดอย่างนี้ ใจก็มีกำลัง เกิดความเชื่อมั่นว่า อาการทุกอย่างนั้น เพราะรากฟันอักเสบ เราก็เอายามารักษาได้ถูก

ใจที่อาศัยแต่สมาธิอย่างเดียว เสี่ยงต่ออันตรายเหมือนมีระเบิดเวลาที่ถอดสลักแล้วผูกติดอยู่ คนบางคนชำนาญในการเข้าสมาธิ พออะไรมากระทบจะเกิดความไม่พอใจ ก็กำหนดจิตให้หนึ่งลงรวมสงบไปได้ แต่วิธีนี้เป็นการสะสมกิเลส เป็นการภาวนาสะสมกิเลส เหมือนน้ำที่พอขุ่นขึ้นมาทีหนึ่ง ก็เอาสารส้มแกว่ง ตะกอนก็รวมตัว ตกกลงไปที่ก้นภาชนะ น้ำข้างบนใสจริง แต่ตะกอนเหล่านั้นหาได้สูญหายไปไม่ เมื่อไรก็ตามที่มีเหตุการณ์มากระทบอีก ตะกอนที่นอนกันอยู่ก็จะปั่นป่วนขึ้นมาใหม่ ทำให้เรารู้สึกถึงความหงุดหงิดคับข้องเก่าๆ ขึ้นมาอีกทุกครั้งๆ ไป

ใจของมนุษย์นี้แปลกอยู่อย่างหนึ่ง ถ้าต้องทำอะไรซ้ำแล้วซ้ำอีก จะเกิดความเบื่อหน่าย เกิดความท้อถอย เกิดความสงสัยว่า เราปฏิบัติธรรมมาจนขั้นนี้แล้ว ไม่เห็นมีอะไรดีขึ้นเลย จะปฏิบัติต่อไปอีกทำไมเราคงบุญน้อย วาสนาน้อย เลิกปฏิบัติเสียดีกว่า มันก็พาให้เราหลงทางไปเสีย สมมุติเรามีเด็กอยู่คนหนึ่ง เราบอกให้ช่วยไปปิดประตูให้ เด็กก็ยิ้มรับคำเป็นอันดี แต่กลับเดินไปเปิดหน้าต่าง เราหงุดหงิด แต่ก็บอกตัวเองว่า ไปโกรธเขาก็ไม่ช่วยให้ประตูปิดเข้ามาได้ รักษาใจ

ของเราไว้ดีกว่า ใจที่หงุดหงิดก็ค่อยสงบเป็นปกติ วันรุ่งขึ้น เรบอกให้เด็กช่วยเอาหนังสือไปวางบนโต๊ะ ปรากฏเด็กกลับเอาไปทิ้งตะกร้าขยะ เราก็อาจใช้สติเบรคความโกรธ ความหงุดหงิด และกำหนดใจให้สงบได้ทุกครั้งที่ จนสักวันหนึ่งเหตุการณ์ที่เกิดซ้ำซาก ซ้ำแล้วซ้ำอีกเช่นนี้ สะสมจนถึงจุดระเบิด สมาธิที่เคยอาศัยเป็นหลุมหลบภัยไม่ยอมเป็นให้ เพราะความโกรธที่ถูกแรงสมาธิทับไว้ นั้นไม่ได้สูญหายไปข้างไหน คงอัดสะสมอยู่ในจิตใต้สำนึกและจดบัญชีเอาไว้ ใบบ้านี้ มันชักจะมากไปแล้ว ครั้งนี้เป็นครั้งที่ 500 แล้วนะ ความอดทนก็ขาดฝั่ง โทสะที่ถูกอัดสะสมไว้รวมพลังระเบิดเปรี้ยงขึ้นมา

ถ้าเราใช้ปัญญาช่วยด้วย เมื่อใจสงบเป็นสมาธิแล้ว ค่อยสังเกต คิดค้นหาเหตุผลว่า ทำไมผลจึงออกมาอย่างนี้ เพราะเราพูดไม่ชัด เด็กฟังไม่เข้าใจ เด็กไม่ได้ยิน ... ฯลฯ ... ค่อยสังเกตไปจนวันหนึ่งพบว่า อ้อ...เจ้านี้หูหนวก พอรู้ชัดอย่างนี้ ความหงุดหงิดที่สะสมตั้งแต่ครั้งที่หนึ่ง จนถึงครั้งที่500 หมดความหมายไปทันที เพราะทุกคนยอมเข้าใจปลงใจว่า การที่จะให้คนหูหนวกเข้าใจ คำพูดของเรานั้นไม่มีทางเป็นไปได้

ปัญญาที่ไปขุดรากถอนโคนกิเลสให้หมดสิ้นไปเป็นทำนองนี้ เมื่อรู้เห็นแจ่มชัดขึ้นในใจแล้ว ก็ไม่เหลืออะไรค้างคาเป็นตะกอน ไม่ว่าจะนายคนนี้จะทำอะไรผิดขึ้นมาอีก เราจะไม่ถือสา ไม่หงุดหงิด เพราะทุกอย่างสมเหตุสมผลทั้งนั้น ถ้าเรามีสติที่จะแก้ไขสถานการณ์นี้ได้ เราก็จัดการให้เขาได้ไปรับการตรวจรักษาหูจนเป็นปกติ หรือหาเด็กใหม่มาแทน การภาวนาที่ถูกวิธีคืออย่างนี้ เมื่อฝึกสมาธิให้กำกับใจอยู่อย่างนี้ ต่อเนื่องไปเรื่อยๆ แล้ว เราจะละเอียดรอบคอบขึ้นโดยลำดับ ถึงปัญญาไม่พอจะแก้ปัญหาดกไปในทันที ก็ช่วยเลี้ยงใจให้สงบระงับอยู่กับใจของตัวเอง อยู่กับปัจจุบันเฉพาหน้า ไม่ปรุงคิดระส่ำระสาย แล้วเมื่อไรที่มีเวลามากพอ ที่จะยกเรื่องนั้นกลับมาย้อนคิดพิจารณาไตร่ตรองได้ ก็น้อมมาไตร่ตรอง คิดค้นหาเหตุผล

ครั้งแรกอาจต้องอาศัยปัญญา อาศัยตำรับตำราครูบาอาจารย์ หรือเพื่อนผู้รู้ที่มีแบบคาย อุบายสามารถช่วยได้ เป็นแนวทางก่อน เรียกว่า อาศัยปัญญาเป็นมรรค เมื่อฝึกฝนต่อไป ก็สามารถอาศัยปัญญาของตนเอง เหมือนเมื่อเริ่มเรียนเลข ยังไม่สามารถทำโจทย์ได้เอง ต้องให้ครูช่วยคิด หรือตรวจแนะให้ เมื่อทำโจทย์บ่อยเข้าๆก็เกิดความชำนาญในโจทย์ชนิดนั้น ไม่ว่าโจทย์จะพลิกแพลงมาในรูปใดเมื่อเห็น เราก็สามารถทำได้ด้วยความแน่ใจมั่นใจ และทำสำเร็จลุล่วงไป

ปัญหาที่เกิดขึ้นในใจก็เช่นกัน ไม่ว่าจะปัญหาทางโลก ปัญหาทางธรรม จะเกี่ยวกับเรื่องการทำงาน เรื่องส่วนตัว หรือเรื่องอะไรก็ตาม มันก็เป็นหินลับสติปัญญาเราทั้งนั้น ให้ตั้งอกตั้งใจ

อย่าไปคิดว่า อันนี้เรื่องเล็ก อันนั้นไม่น่าสนใจ ถ้าเราตั้งใจปฏิบัติธรรมจริงจัง อย่าคิดแยกแยะว่าเป็นเรื่องทางโลก นี่เป็นเรื่องทางธรรม ทุกอย่างเป็นอัมมะทั้งนั้น เพราะร่างกายอันนี้เกิดมาจากเศษของกรรม เรื่องต่างๆ ที่เราต้องเจอจะต้องเจอก็คือ ดอกผลของกรรมเก่าที่เราต้องชำระสะสางบัญชีให้หมดไป เราจึงเป็นอิสระได้ เราจึงสามารถจะไปทำอย่างอื่นที่เราต้องการได้ เมื่อเราจะหยุดหงิดจะคับข้องว่า ทำไมจึงต้องเป็นเรา? ทำไมคนอื่นอยู่เฉยไม่เห็นต้องพบคนใช้หนักอย่างเรา ทำไมเขาไม่มีคนใช้มาก ... ฯลฯ ...อย่าไป “ทำไม?” อย่างนั้น ให้นึกว่า เมื่อเจ้านี้มาทวง เราพอมิใช้เขาเท่าไรก็รับใช้เสีย ถ้ายังใช้ไม่ได้ก็พูดจาสุภาพอ่อนหวานประนีประนอมกันก่อน พอให้หายใจคล่อง แล้วค่อยผ่อนใช้ นี่เป็นการแก้ไขปัญหาคับข้องด้วยเหตุและด้วยสติปัญญา

แต่ถ้ามันคิดว่า ทำไมต้องเป็นเราที่ช่วยอย่างนี้พอจะพูดกับเขาดีๆ ใจที่หยุดหงิดคับข้องก็ทำให้สีหน้าของเราไม่ดี เสียงที่ออกมาก็กระแทกกระชั้น เขาก็เลยมีปฏิกิริยาตอบสนอง เราก็ยิ่งหงุดหงิดเกิดเป็นวงกระแทกกระดอนกลับไปกลับมา ทำให้จิตใจของทั้งสองฝ่าย เหมือนถ่านที่ถูกลมกระพือเอาลูกไฟกระเด็นโป้งป้างๆ ใส่กัน เรื่องที่เป็นเรื่องก็กลายเป็นเรื่องขึ้นมา ถ้าเรายึดหลักไว้ว่า เหตุการณ์จริงๆ ที่เกิดขึ้นนั้น ไม่ใช่ตัวทุกข์หรือตัวสุข แต่ใจที่ไปแปลความหมายต่างหาก เป็นตัวทำให้เราเป็นทุกข์หรือเป็นสุข เพราะถ้าเราคิดว่า ทำไมถึงช่วยอย่างนี้ อะไรหยดลงมานิดหนึ่ง เราก็คับข้องในใจ แต่ถ้าเราคิดเสียว่า เออ ดีเหมือนกัน เพราะมีอันนี้เกิดขึ้น เราจึงได้ทำแบบฝึกหัดเพื่อตรวจสอบว่า ที่เราคิดว่ามีสติ มีสมาธิอยู่กับใจนั้น เรามีจริงๆ แค่นั้น

ถ้ามองว่าอะไรก็ตามที่เกิดขึ้นในชีวิต เป็นหินลับสติปัญญาทั้งนั้น เราจะเกิดความสุขเมื่อเกิดความสุขแล้ว ถึงจะเป็นหน้าที่ก็รู้สึกที่ไม่ใช่เป็นข้อบังคับ ไม่ใช่เป็นของที่เราคอยดูว่า นี่เที่ยงแล้วหรือยัง จะได้ไปกินข้าว นี่ 4 โมงครึ่งหรือยัง จะได้กลับบ้าน เราจะไม่ไปคอยกำหนดกับเวลาอย่างนั้น แต่จะเอาใจตั้งใจไปทำด้วยความสนุก ด้วยความเต็มใจ เมื่อสนุกแล้ว จะมีฉันทะ และมีวิริยะ มีจิตตะ มีวิมังสา เป็นอิทธิบาท 4 ทำให้งานการทุกอย่างลุล่วงไปอย่างดีที่สุด ได้ผลเต็มเม็ดเต็มหน่วย และนอกจากผลจะเต็มเม็ดเต็มหน่วยแล้ว ใจก็ไม่เหนื่อย ใจก็ไม่แห้งแล้ง ไม่รู้สึกว่าการต้องกัดฟันทน หรือมีความรู้สึกเหมือนต้องเข็นครกขึ้นภูเขา อะไรก็ตามที่ไม่เต็มใจ ไม่พอใจจะทำ แม้นิดหนึ่ง ก็รู้สึกว่ามันหนักเหลือเกิน แต่ถ้าเต็มใจแล้ว ถึงจะหนักก็ยินดีทำ และคิดหาวิธีว่า เออ มันหนักนัก เราเอาคานดีดขึ้นไปหรือไปหาเพื่อนฝูงมาช่วยหอบหิ้วขึ้นไปดีกว่า ใจของคนเรานี้เป็นของแปลก คือสามารถที่จะหมุนของสิ่งเดียวกันนั้นให้เป็นของดีก็ได้ ให้เป็นของไม่ดีก็ได้ ให้เป็นของร้อนก็ได้ ให้เป็นของเย็นก็ได้ เพราะฉะนั้น พระพุทธองค์จึงตรัสไว้ว่า “ทุกอย่างสำเร็จได้ด้วยใจทั้งนั้น”

การที่เราแสวงหาว่าดีนั้น ก็ไม่ใช่อะไรอื่นเลย แท้จริงคือการแสวงหาที่อยู่ ที่อาศัยให้ใจของตน ให้เป็นสิ่งที่เชื่อถือได้ แทนที่จะเป็นสิ่งที่พลิกคว่ำพลิกหงายไปตามอารมณ์ พยายามทำให้เป็นใจที่มีคุณภาพทั้งกับตัวของเราเอง และทั้งกับผู้ที่มาเกี่ยวข้องกับเรา ถ้าใจดวงนี้ร่มเย็นแล้ว มันก็เป็นพลังดีที่แผ่กระจายเมตตาธรรมออกไป ใครเข้าใกล้ก็รู้สึกร่มเย็นเหมือนเราเดินฝ่าแดดมา พอเข้าไปในห้องแอร์จะรู้สึกชื่นใจ เมื่อเราเข้าใกล้คนที่มีเมตตาธรรมในใจ ใจที่กำลังเหนื่อย กำลังร้อน กำลังโหย จะมีกำลังขึ้นมา จะรู้สึกเย็นชุ่มชื่นขึ้นมา เหมือนเข้าห้องแอร์ฉันนั้น ใครที่เคยไปวัดคงเข้าใจความรู้สึกดังกล่าวนี้

เวลาไปกราบครูบาอาจารย์ ทั่วๆ ก่อนไป เรากำลังทุกข์ และคิดว่า ไปถึงท่านแล้วจะเล่า...เล่า...เล่าความทุกข์เหล่านั้น แต่ครั้งไปถึงท่านเข้าจริงๆ แล้วใจที่ทุกข์กลับเงียบ กลับสงบ เกิดความไม่อยากพูด และรู้สึกเหมือนความทุกข์ทั้งหลายได้ละลายไปหมดอันนั้นละ คือไอน้ำของเมตตาธรรมที่ท่านแผ่มาถึงเรา และทำให้ใจที่กำลังเหมือนดินแห้งผาก เกิดมีน้ำฝนตกลงมาจากดินนั้นชุ่มฉ่ำ

ในโลกอันนี้ที่เราว่ามันร้อน บุคคลแห่งแล้ง น้ำใจต่อกัน คนทุกคนร้ายกาจต่อกันนั้น ถ้าเราแต่ละคนๆ เริ่มต้นสร้างวัดขึ้นในใจของตน และทำนุบำรุงหล่อเลี้ยงให้วัดนี้สว่างไสวด้วยสติด้วยปัญญา เช่น วัดที่ติดประทีปโคมไฟให้ส่องสว่างอยู่ตลอดเวลา มันก็จะเกิดความสว่าง ความร่มเย็น ทั้งด้วยปัญญา และด้วยเมตตา เป็นที่พึ่งพิงของคนอื่น สัตว์อื่น ให้ได้รับความร่มเย็นทั่วหน้ากัน แล้วอะไรที่เป็นปัญหาแก้ยาก แก้ไม่ได้ เป็นสิ่งที่เลว ที่ไม่รู้ว่าจะหาทางออกอย่างไรนั้น ก็อาจมีทางออกขึ้นมา

ท่านอาจารย์ท่านพูดอยู่เสมอว่า เราไม่ต้องไปวิงวอนพระอรหันต์ที่ไหนดอก เพราะเราต่างก็มีพระอรหันต์อยู่ในบ้านแล้วทุกคน ท่านบอกว่า "พ่อแม่ คือ พระอรหันต์องค์แรกของลูก" ถ้าใครไม่เคารพ ไม่กตัญญูต่อบิดแม่แล้ว ไม่มีทางจะถึงวัด ไม่มีทางที่คนผู้นั้นจะปฏิบัติธรรม ได้ธรรม เป็นธรรม หากไม่มีพ่อแม่ เราก็จะไม่มีร่างกายอันนี้เป็นมนุษย์ขึ้นมา ซึ่งร่างกายที่เป็นมนุษย์นี้ เป็นสมบัติล้ำค่า พระพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์อาจผ่านภพชาติที่เป็นอะไรก็ได้ ระหว่างที่ท่านเป็นพระโพธิสัตว์สะสมบารมี แต่ในชาติสุดท้ายที่จะบรรลุเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น ท่านต้องเสวยชาติที่เป็นมนุษย์ ภพภูมิของมนุษย์เป็นชุมทางให้เราได้พบทั้งสุขและทุกข์คละเคล้ากัน ถ้ามีภพภูมิที่สูงกว่ามนุษย์ขึ้นไป เราอาจติดสุขจนลืมหายกเพียรปฏิบัติธรรม หรือถ้าอยู่ในภพที่ต่ำกว่ามนุษย์ ความทุกข์ยากในการดำรงชีวิต บีบคั้นและเอาเวลาของเราไปจนไม่เหลืออะไร

สำหรับการฝึกอบรมจิตใจ ท่านจึงถือว่า ภพภูมิของมนุษย์นั้น เป็นภพภูมิที่ประเสริฐที่สุด เป็นภพภูมิที่เป็นภาชนะสำหรับรับธรรม

สมัยพุทธกาล มีหญิงงามเมืองคนหนึ่ง มีความงามเลื่องลือมาก บังเอิญหญิงนี้ตั้งท้อง และคลอดลูกออกมาเป็นชาย สมัยนั้นมีธรรมเนียมว่าถ้าหญิงงามเมืองใดมีลูกเป็นหญิง เจ้าสำนักจะอนุญาตให้เลี้ยงไว้ได้ แล้วฝึกอบรมให้เป็นหญิงงามเมืองเมื่อถึงวัยสมควร แต่ถ้าเป็นชายต้องเอาไปทิ้งเสีย เด็กชายนี้จึงถูกนำไปทิ้งกองขยะ พระเถระองค์หนึ่งออกบิณฑบาต ได้ยินเสียงเด็กร้องจากกองขยะข้างทาง จึงเข้าไปดู ก็พบเด็กถูกทิ้งอยู่ ท่านจึงนำมาเลี้ยง แม่เด็กนี้จะเติบโตอยู่ในวัด แต่คนทั่วไปก็ทราบกำเนิดของเด็กว่าเป็นมาอย่างไร พอเด็กรู้ความคนก็เริ่มล้อเลียนว่าเป็นลูกไม่มีพ่อ เป็นลูกหญิงงามเมือง เด็กจึงเติบโตขึ้นมาด้วยความขมขื่น และเกลียดแม่อย่างสุดหัวใจ

วันหนึ่งพระเถระเห็นเด็กโตพอจะรู้เหตุรู้ผลจึงเรียกเด็กมาสนทนาด้วย โดยถามว่าถ้ามีใครเอาเงินกหาปณะหนึ่งมาให้ เจ้าจะรู้สึกอย่างไรบ้าง กหาปณะหนึ่งเทียบประมาณหนึ่งตำลึง หรือ 4 บาทของเรา เด็กก็ตอบว่าดีใจ และขอบคุณเขาเป็นอย่างยิ่ง ท่านถามว่า ทำไมจึงขอบคุณ เด็กตอบว่า ตามปกติเขาไม่คิดว่าใครจะต้องเอาเงินมาให้ตน เมื่ออยู่ดีๆเกิดได้ลาภเช่นนั้น ก็ย่อมซึ่งใจในบุญคุณ ท่านก็ถามว่า ถ้าคนนั้นให้เงิน 1 กหาปณะแต่ขอแลกกับชีวิตของเด็กล่ะ จะเอาไหม เด็กก็ไม่ยอมท่านเพิ่มเงินขึ้นไป เด็กก็ยื่นกรานไม่ยอม ไม่ว่าจะเพิ่มเงินขึ้นไปท่วมท้นล้านฟ้าแค่ไหนก็ไม่ยอมแลกกับชีวิต เพราะบอกว่าชีวิตของตนเป็นสิ่งที่ไม่สามารถตีเป็นมูลค่าราคาใดๆ ได้ ท่านก็ต่อรองว่า ถ้างั้นไม่เอาถึงชีวิตดอก แต่ขอเพียงแขนสักข้าง เด็กก็ไม่ยอม แม้จนปลายนิ้วนิดเดียวหรือชิ้นส่วนใดๆ ของร่างกาย แม้เพียงน้อยนิดแค่ไหน ก็ไม่ยอมแลกกับเงิน ไม่ว่าจะมากมายมหาศาลเพียงใดก็ตาม

ท่านจึงสอนว่า ถ้าเช่นนั้นเจ้าไม่คิดบ้างหรือว่าร่างกายอันนี้ที่เจ้าไม่ยอมขายให้ใครๆ ทั้งสิ้น ไม่ยอมแลกเปลี่ยนไม่ว่าด้วยมูลค่าเท่าใดๆ นั้น เจ้าได้มาแต่ผู้ใด ไม่ใช่เพราะแม่ดอกหรือที่ให้อาณา เพราะถ้าแม่ไม่ทนทุกข์ยากอุ้มท้องมา หรือตอนที่คลอดนั้นแม่เกิดบีบจมูกทำให้เจ้าหายใจไม่ได้ เจ้าก็จะไม่ได้ร่างกายอันนี้รอดเติบโตใหญ่มาได้ เจ้าก็จะไม่มีโอกาสได้สิ่งที่มีค่ามหาศาลนี้มาเป็นของเจ้ามิใช่หรือ เด็กฟังแล้วก็ได้คิด จิตที่หนักไปด้วยความเกลียด ความขมขื่น ก็อ่อนโยน ปีติซาบซึ้งในบุญคุณของแม่ ท่านจึงสอนต่อไปว่า เพียงแค่ว่าแม่ได้ให้ลมหายใจแก่เจ้า ได้ให้อัตภาพร่างกายที่เป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นภาชนะรองรับธรรมอันนี้แก่เจ้า บุญคุณนี้ย่อมท่วมท้นล้านฟ้า ไม่มีสิ่งใดจะทดแทนให้หมดสิ้นได้ ยิ่งแม่พุ่มพักเลี้ยงดู ให้การศึกษา ให้ปัจจัยใช้สอย ให้ทุกอย่างอีกด้วยแล้ว บุญคุณอันนี้ยิ่งท่วมท้นทวีคูณขึ้นไปจนหาค่าประมาณมิได้

ถ้าใครบังเอิญมีความคิดว่า ไม่จำเป็นต้องกตัญญูต่อพ่อแม่ เพราะเขาไม่ใช่สิ่งที่เกิดจากความปรารถนาหรือความรักใคร่พอใจ หากเป็นเพียงผลพลอยได้จากความสนุกของพ่อแม่ ก็ได้โปรดนำเรื่องนี้ไปพิจารณาไตร่ตรอง แล้วคงสามารถน้อมใจให้เชื่อให้เห็น ในบุญคุณของพ่อแม่ได้อย่างนั้นจริงๆ เมื่อเห็นอย่างนี้แล้ว เราจะได้รู้ว่า โอกาสที่จะได้ทำบุญกับพระอรหันต์นั้น มีอยู่ทุกขณะจิตที่ในบ้านของเรานี้เอง ดังนั้นเราก็จะถึงวัดในใจ และวัดในบ้านของเรา ได้อย่างสมบูรณ์แบบ และเมื่อมีจุดตั้งต้นอย่างนี้แล้ว ก็คงไม่เป็นการยากที่จะประคับประคองและทำนุบำรุงวัดอันนี้ ให้เจริญงอกงามสว่างไสวด้วยสติปัญญาและเมตตาต่อไป

คำถาม สมภาหิเหมือนสารส้มหรือมีดนั้น หมายถึงสมาธิระดับไหน

ตอบ ระดับไหนๆ ก็เป็นได้ทั้งนั้น จิตที่เริ่มมีความสงบก็เริ่มเป็นสารส้ม เป็นน้ำหนักของมีดได้แล้ว แต่กำลังจะมากน้อยแค่ไหนนั้น ขึ้นอยู่กับปัญหาที่กำลังแย่งอยู่ในหัวใจของเราขณะนั้นๆ ว่า จะมากเกินกำลังของสมาธิน้อยๆ อันนี้หรือเปล่า ถ้าปัญหาไม่เหลือปากว่าแรง แม้จะเป็นสมาธิชั่วขณะที่ยังไม่สามารถประคองให้ต่อเนื่องกันได้ ก็มีประโยชน์ ก็เป็นน้ำหนักได้แล้ว แต่อาจยังไม่เกิดผลเด็ดขาด ตอนที่เราจดจ่อให้ใจสงบได้ ก็รู้สึกคล้ายๆ ว่า ที่เราจะทนไม่ได้ๆ นั้น มันคลายความรุนแรงไปเป็นของที่พอสู้กันได้ แต่พอผลอ สมาธิหลุดออกไป ความรู้สึกในใจก็เด่นขึ้นมาใหม่ คล้ายๆ ไฟที่ทำท่าจะมอดแล้วเกิดมีลมพัดมาวูบ ทำให้มันลุกโผลงขึ้นมาใหม่ เราก็กำหนดสมาธิใหม่ เอาสติจ่อเข้าไป มันก็ชักเย่อคุมเชิง กันอยู่อย่างนี้ หมั่นฝึกไป ทำไป แล้วอีกหน่อยกำลังก็จะมากขึ้น จนสามารถหยุดมันได้ เหมือนหินที่ทับหญ้าลงไป ถึงหญ้าข้างใต้จะยังไม่ตายทันที แต่อย่างน้อย หญ้าก็ดันหินให้เขยื้อนไม่ได้

คำถาม กรุณาเล่าประสบการณ์ในวัด เพื่อจะมีประโยชน์กับพวกเราบ้าง

ตอบ คืออาจารย์ปริยาสงสัยว่า ที่วัดนั้นสงบวิเวก หรือเป็นอย่างไร พอจะเปรียบเทียบกับชีวิตอย่างไร ที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ได้หรือไม่ ในวัดก็ประกอบไปด้วยคนมากหน้าหลายตา เช่นเดียวกับที่เราพบเห็นทั่วๆ ไป อย่างในโรงพยาบาลนี้ เราไปคิดเอาเองว่า ถ้ายังอยู่ทางโลกก็ต้องเจอเจอสิ่งขรุขระไม่ได้ตั้งใจ เพราะคนรอบข้างเราก็เลสหยาบ ปัญญาหยาบ ส่วนที่วัดคงมีแต่คนดี คนสิ้นกิเลส ทุกอย่างคงราบเรียบเหมือนอยู่บนสวรรค์

ท่านอาจารย์สิงห์ทองท่านเคยสอนว่า อะไรในชีวิตคนเราก็พอจะเทียบได้กับการกินข้าวของเก่านี้แหละ ท่านเล่าว่า มีตายายสองคนผัวเมีย ยายต้มถั่วเลี้ยงตาทุกวันๆ จนตาเอียนถั่วต้มเต็มทน วันหนึ่งตาก็ปฏิวัติยายโดยบอกว่า วันนี้ไม่กินข้าวที่บ้าน จะไปกินข้าวในเมือง ว่าแล้วตาก็แต่งตัวออกจากบ้านไปในเมือง เลือกได้ร้านอาหารร้านหนึ่ง ก็เข้าไป ตาอ่านหนังสือไม่ออก แต่ก็เตะท่าวางภูมิ

บ๊อยเอาเมนูมาให้ ก็เอามาดูอย่างตั้งอกตั้งใจ แล้วจิ้มสั่งไปที่รายการอันหนึ่ง ปรากฏพอบ๊อยเอาอาหารมาให้ก็เป็นถั่วต้ม ตาแค้นใจจนพูดไม่ออก แต่ก็รักษาหน้าของตงกัมหน้ากัมตากินถั่วต้มไปโดยไม่บรีปาก แต่ก็สั่งเกิดไปตามโต๊ะข้างเคียง พอได้เห็นเด็กโต๊ะติดกันกำลังกินอะไรด้วยท่าทางเอร็ดอร่อยเหลือเกิน แทนที่จะเรียกบ๊อยถามว่า อาหารจานนั้นชื่ออะไร ตาก็ทำอภุมณีพอดีเด็กคนนั้นกระดิกนิ้วเรียกบ๊อย แล้วสั่งให้เอาของเก่าอีกจาน ตาเข้าใจว่าอาหารจานนั้นชื่อของเก่าตาก็ยิ้มในใจ แล้วเรียกบ๊อยมาบ้าง สั่งอย่างภาคภูมิใจว่า บ๊อยเอาของเก่าจานหนึ่ง ตกลงบ๊อยก็ยกถั่วต้มมาให้ตาก็อึ้งท้อ ท่านอาจารย์ท่านก็ส่ายตาคิดค้นว่า เราก็เหมือนกันนั่นแหละ มันก็เจอแต่ ถั่วของเก่า... ถั่วของเก่าไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน

ดิฉันก็คิด ท่านอาจารย์เอาอะไรมาล่อ ไม่มีทางหรอก ในวัดจะมีของเก่าเหมือนที่เราเต็มกลืนมาจากในโลกอันวุ่นวายนี้ได้อย่างไร แต่เชื่อไหมคะอะไรก็ตามที่สร้างความคันให้แกใจของดิฉันสามารถเรียงแถวเข้ามา สร้างความรู้สึกเก่าๆ ให้ถึงในวัดได้ครบครันทุกอย่าง ครั้งแรกนั้น ดิฉันตกม้าตายสนิทยิ่งกว่าก่อนเข้าวัด เพราะไปหลงคิดว่า วัดเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ บริสุทธิ์ผุดผ่อง ไม่มีคนชั่วคนเลวจะเหยียบย่างเข้าไปได้ คิดว่าประตูวัดนั้นมีคาถาวิเศษ ความชั่วทั้งหลายต้องกองอยู่นอกประตูวัด เพราะฉะนั้นพอโดนเข้าหัดแรก ก็ตกม้าตายไม่เป็นท่าตั้งแต่ยังไม่ทันขึ้นเพลงทวน

ท่านอาจารย์ท่านก็ขบขันว่า ก็บอกแล้วอย่างไรแล้วว่า ถั่วของเก่านั่นแหละ ท่านสอนต่อไปว่า อย่างนี้กันว่ากิเลสจะเคารพสถานที่นั้น สถานที่นี้ หรือเคารพเพศว่าเป็นพระ เป็นนักบวช ไม่ใช่ว่า พอเอาผ้าเหลืองคลุมกายกิเลสจะถอนไปจากจิต ทำให้จิตนั้นบริสุทธิ์หมดจดเป็นพระอรหันต์ ท่านบอกหากเป็นอย่างนั้นจริงชาวบ้านแถวเสาชิงช้าคงเป็นพระอรหันต์หมดแล้ว เพราะบริเวณนั้นมีไตรจีวรหนาแน่นเต็มไปหมดทุกร้านๆ

ท่านว่า จะเป็นพระหรืออุบาสก อุบาสิกา ที่มาถึงวัดนั้น ก็เป็นคนด้วยกันทุกคน ตราบเท่าที่ยังไม่ได้ทำการชำระซอกซอกใจ ใจดวงนั้นก็มึนทึบ และกิเลสคลุกเคล้าคละกัน เดี่ยวก็เป็นผีดี เดี่ยวก็เป็นผีบ้า เอาแน่นอนอะไรไม่ได้ เหมือนกับโลกนี้ ไม่ได้มีคนจีน คนไทย คนฝรั่ง คนแขกหรือคน แต่มีเพียงคนดีกับคนชั่ว คนที่มองเห็นว่าจิตที่ไม่ได้ฝึก เป็นจิตที่เป็นพิษเป็นภัยทั้งกับตัวเองและกับผู้อื่น ย่อมเกิดความกลัวตั้งหน้าตั้งตาฝึกฝนขัดเกลาตัวของตัว ส่วนคนที่ยังหลับอยู่ในมิจฉาทิฐิ ก็เห็นไปว่า เรานี้สบายแล้ว ถึงจะไปเหยียบหัวแม่เท้าใครก็ช่างเป็นไร เรามีสิทธิจะเหยียบได้

ทุกคนก็ทราบมิใช่หรือว่า ทั้งถ่านและเพชรต่างก็เป็นอัญรูปของธาตุคาร์บอน แต่ทั้งๆ ที่ทราบคนเราก็มักอยากได้เพชรมาเป็นสมบัติ แต่ไม่มีใครสนใจถ่าน ธาตุใจก็เหมือนกัน ถ้าฝึกฝนอบรมจนถึงที่สุดแล้วก็มีค่าดุจเพชร ส่วนใจที่ไม่ได้ฝึกก็เหมือนถ่าน

คำถาม ที่กลับมาอยู่กรุงเทพฯ นาน เพราะพบหินลับมีดชนิดดีหนึ่ง ที่จะช่วยทำให้มีดคมขึ้นไปอีก หรืออย่างไรคะ

ตอบ มาถึงตอนนี้ ไม่ได้คิดแล้วว่า เราต้องไปอยู่ที่ไหน มาที่ไหน คิดแต่เพียงธาตุขันธ์อันนี้เป็น เศษของกรรม ถ้าเจ้าหนี้ของเราอยู่ตรงไหนหนาแน่นแรงดูตจากเจ้าหนี้ก็ตั้งจนเราต้องไปที่ตรงนั้นเอง เมื่อก่อนนี้ ได้มีโอกาสไปอยู่วัด ะหว่างอยู่คงได้ผ่อนหนี้ที่นั่นให้พอเบาบางลง เจ้าหนี้ที่ กรุงเทพฯ เลยซักจะหนาแน่นกว่า จึงดูตเอามาไว้อย่างนี้ เราก็เลยมาอยู่ใช้หนี้ที่กรุงเทพฯ กระมังคะ

จะอยู่ที่ไหน ก็ดีเหมือนกันทั้งนั้น เพราะตอนท่านอาจารย์สิงห์ทองท่านเรือบินตกมรณภาพ ดิฉันได้ไปกราบท่านอาจารย์มหาบัว และยังจำคำพูดของท่านมาเป็นกำลังใจให้กับตัวเอง ท่านบอกว่า "นี่แหละคือโอกาสทองของเรา ที่ได้พิสูจน์กับใจว่าธัมมะที่ครูบาอาจารย์เหนี่ยวยากสอนเรามาจนองค์ท่านได้กลายเป็นขี้ฝุ่นขี้ผงไปแล้วนั้น ได้แปรเป็นขี้ฝุ่นขี้ผงไปเหมือนองค์ท่าน หรือเรายังเก็บรักษาเอาไว้ในใจ แล้วคอยนำมาขัดดูใจของเราให้เป็นธัมมะขึ้นมาอย่างท่าน"

เมื่อใดที่กิเลสคอยกระซิบกระซาบว่า โอ้ย...ไม่ไหวแล้ว คำพูดของท่านก็จะเตือนขึ้นมา ทำให้ดูคิดละอายว่า นี่เรากำลังจะทำธัมมะของท่านอาจารย์ให้เป็นขี้ฝุ่นขี้ผง หรือจะเอามันมาขัดใจของเรา ให้ดีขึ้นกว่านี้สักชนิดหนึ่งก็ยังมี ก็ได้อาศัยกำลังใจจากสิ่งนี้เป็นแรงใจ คอยดูแลลากตัวเองให้ปฏิบัติไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนก็ตาม ก็ไม่ทราบเหมือนกันคะว่ามีดคมขึ้นหรือที่อลงกันแน่

ณ ชมรมพุทธธรรม โรงพยาบาลรามาริบัติ

วันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2526

ที่มา: <http://www.meechaithailand.com/>

Go back to the [Main Page](#)